

Knelpuntenbrief

Niet-uitgevoerde hervormingen en... ontbrekende samenhang met toeslagen en belastingen

03 juni 2025 - LCR25-010

1. Evaluatie knelpuntenbrieven LCR 2023–2024

In de afgelopen twee jaar heeft de LCR in zijn knelpuntenbrieven structurele problemen in wetgeving of uitvoering aangekaart die mensen in hun bestaanszekerheid raken. Dit heeft geleid tot beleidsmatige aandacht en zelfs wetswijzigingen, maar sommige knelpunten blijken hardnekkiger en zijn nog steeds niet opgelost. Tegelijkertijd groeit de urgentie om samenhang te brengen in de hervormingsagenda's van sociale zekerheid en binnen de fiscaliteit.

Vooruitgang op enkele dossiers

Een aantal knelpunten heeft tot een **wetswijziging** geleid. Zo is [de hardheid in de dagloonberekening bij WIA-instroom via de Ziektewet aangepakt](#). Dit maakt inmiddels deel uit van de UWV-hersteloperatie. Ook het [WW-recht voor huishoudelijk werkenden is wettelijk aangepast](#), al heeft een grote groep nog steeds geen dekking. In beide gevallen heeft een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) de druk om tot een oplossing te komen vergroot.

Binnen het programma VIM (**Vereenvoudiging Inkomensmaatregelen voor Mensen**) is meer aandacht voor keteneffecten: het onvoorspelbare samenspel van uitkeringen, toeslagen en lokale regelingen dat vooral lage inkomens treft. Ook het risico dat alleenverdieners onder het sociaal minimum zakken, heeft beleidsmatige aandacht na een uitspraak van de CRvB.

Hardnekkige knelpunten en gemiste kansen

Aan de andere kant zijn er nog altijd geen structurele oplossingen voor grenswerkers die klem komen te zitten tussen verschillende nationale systemen. De problematiek rondom de vrijwilligersvergoeding? Blijft onopgelost. [Vrijwilligers lopen risico op naheffingen en korting op de uitkering als zij \(een\) \(onkosten\)vergoeding\(en\) ontvangen die boven het maximum uitkomen](#). Ondanks aandacht binnen VIM en moties in de [Tweede](#) en [Eerste](#) Kamer houdt de Belastingdienst vast aan strikte regels.

Versnippering, vertraging en gebrek aan opvolging

Wat opvalt is dat veel signalen worden herhaald in achtereenvolgende rapporten en programma's (zoals IBO Vereenvoudiging Sociale Zekerheid, OCTAS, Commissie sociaal minimum en de toeslagenevaluatie) zonder dat dit leidt tot duidelijke, meerjarige keuzes. Hervormingsagenda's worden erkend als noodzakelijk, maar missen samenhang en doorzettingsmacht. Dat raakt niet alleen beleid en uitvoering, maar vooral mensen die nú in bestaansonzekerheid verkeren.

Opvolging knelpunten en keteneffecten

Veel signalen die de LCR eerder heeft ingebracht, zijn binnen het programma VIM opgepakt. Nu dit programma wordt beëindigd, ontbreekt een duidelijk plan voor de structurele monitoring en opvolging van knelpunten. Dat is zorgelijk, omdat deze knelpunten vaak domeinoverstijgend zijn en een gezamenlijke aanpak van verschillende uitvoerders of departementen vereisen. Zonder centrale aansturing dreigt de samenhang en continuïteit in de aanpak verloren te gaan.

We zien dat keteneffecten door de samenloop van uitkeringen en toeslagen hardnekkig zijn. De Belastingdienst is hierin een cruciale schakel. Binnen de WIA-hersteloperatie is bijvoorbeeld nog geen oplossing gevonden om nabetalings buiten het toetsingsinkomen voor toeslagen te houden. Dit leidt tot risico's op terugvorderingen en extra onzekerheid voor betrokken burgers.

2. Zieke ouders stuiten op drempel door arbeidseis bij kinderopvangtoeslag

Gezinnen van wie één van de ouders door een (chronische) ziekte of beperking langdurig niet kan werken, worden uitgesloten van de **kinderopvangtoeslag**. De oorzaak hiervan is de **strikte arbeidseis** aan beide ouders van de Dienst Toeslagen om kinderopvangtoeslag te kunnen krijgen. De arbeidseis is ingevoerd om werken te kunnen combineren met de zorg voor kinderen. Daarnaast moest misbruik worden voorkomen. Nu werkt deze eis belemmerend voor de ouders met een (chronische) ziekte of beperking die niet kunnen werken.

Deze ouders zijn voor een vergoeding van kosten in de kinderopvang aangewezen op Sociaal Medische Indicatie (SMI). Los van de complexiteit van de aanvraagprocedure via de gemeente is dit een tijdelijke vergoeding die zo niet structureel voorziet in de ondersteuning die de ouders nodig hebben. Ook wordt vaak een te beperkt aantal dagen kinderopvang toegekend. Ouders met een (chronische) ziekte of (arbeids)beperking zijn zelf niet of in mindere mate in staat de zorg en opvang van de kinderen op zich te nemen. Dit betekent vaak dat de werkende partner in het gezin (tijdelijk) minder moet gaan werken om de kinderen te kunnen verzorgen. De financiële situatie van het gezin wordt daardoor nog nijpender en dit leidt tot stress en onzekerheid. Dit is niet in het belang van de kinderen, van de ouders en ook niet van de arbeidsmarkt in zijn geheel.

3. Bestaanszekerheid mensen met arbeidsbeperking onder druk

Uit [recent onderzoek van de Arbeidsinspectie](#) blijkt dat 35 procent van de mensen in de doelgroep banenafpraak tussen 2019 en 2022 helemaal geen betaald werk heeft gehad. Zonder aanvullende maatregelen, zo stelt de Arbeidsinspectie, krijgt deze groep ook in de toekomst geen werk. Een oorzaak ligt bij de strenge criteria van de Wajong 2015, waardoor mensen die eerder tot de doelgroep Wajong behoorden nu in de Participatiewet belanden. Het [VN-Comité wijst er in het kader van het VN-verdrag Handicap op](#) dat de Participatiewet mensen met een levenslange beperking financieel afhankelijk kan maken door met name de partnertoets. Tegelijkertijd is er een groep die niet in staat is om te werken én geen toegang heeft tot een passende inkomensvoorziening. Binnen OCTAS is hier aandacht voor en ook bij de ontwikkelingen rond de *Participatiewet in Balans* groeit de erkenning voor deze knelpunten. Verdere actie is noodzakelijk.

In het bijzonder vragen wij aandacht voor mensen met een medische urenbeperking. Bij mensen met een beperkte arbeidscapaciteit wordt steeds minder vaak een medische urenbeperking - iemands maximale arbeidsbelasting - vastgesteld.

De loonwaardemeting als mensen eenmaal aan de slag zijn, bepaalt wel de productiviteit per uur, maar geeft geen beeld van de maximale arbeidsbelasting per week. Hierdoor is het voor een werkgever lastig de werkelijke arbeidsbelasting en ondersteuningsbehoefte in te schatten.

Ook recente fiscale wetgeving blijkt nadelig voor mensen met een arbeidsbeperking die alleen in deeltijd kunnen werken. Zij kunnen immers niet meer dan gemiddeld 25 uur werken: het uitgangspunt van de Quotumwet om geen uitkering meer nodig te hebben. Door de versnelde afbouw van de arbeidskorting en ook het afschaffen van belastingvoordelen voor de minstverdienende partner, gaan zij erop achteruit. Deze groep zit klem omdat zij simpelweg niet in staat zijn tot meer uren werken.